

Türk Tıp Tarihi Arkivi

Cilt 2. No. 7. 1938

İBNİ SİNA

(Hayyibni Yakzan)

Uyanık oğlu Dirinin hayal, gazab ve şehvet üzerine temsilleri

Dr. A. Süheyl Ünver

Hayyibini Yekzanın Arabca metni Avrupada basılmışdır. Kütüphanelerimizde el yazması müteaddid nushaları vardır. Bizde de ilk defa bunu tarafından tashih edilen mutena bir nushasından Türkçeye terceme eden İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Ord. Profesörlerinden Şerefeddin Yaltkayadır. Bunun Arabça ve Türkçesi İBNİ SİNA'nın 900 üncü yıl dönümü münasebetile Türk Tarih Kurumunun basdırdığı İBNİ SİNA kitabına derç edilmiştir. Arabcaya derin bir vukufu olan Rrof. Ş. Yaltkayanın bu tercemesi ve ilâve ettikleri iki mukaddime çok kıymetlidir. İşte bu makaleye bu tercemeden istifade ile akıl, vâhime, muhayyile ve diğer iç ve dış kuvvet ve hasseler hakkındaki temsili ilk kısmı ve bu arada hayal, gazab, ve şehvet üzerine Uyanık oğlu Diri (Hayyibini Yakzan) ın temsilleri alınmıştır. Bu satırlar dikkatle okunmağa değer. Alt tarafının da İBNİ SİNA eserinde sayın Profesörün tercemesinden okunmasını tavsiye ederiz.

Profesör Ş. Yaltkaya Hayyibini Yakzan'ın iyi anlaşılması için Orta zaman Filozoflarının Komogoni, Rubiyat ve Bioloji hakkındaki telâkkilerini ilk mukaddimede izah etmişlerdir.

İkinci mukaddimede İBNİ SİNA'nın şarkda ilk defa felsefi ve remzi hikâye yazmış bir şahsiyet olduğunu öğreniyoruz. Eski Yunanlılar tarafından bu tarzda yazılmış bir hikâyeden ilk defa kitaplarında yine bu değerli hekim ve Filozofumuz bahsetmiştir. Huneyn bin İshak tarafından Yunancadan Arabçaya terceme edilmiş olan bu hikâye (Selamanü Ebsal) ismini taşır.

Ayrıca İBNİ SİNA'nın da bir (Selamanü Ebsal) i vardır. Demek bundan ilk ilhamı alıp Şarkda ilk defa böyle bir hikâye yazan

Hekim ve Sevgi Mefhumu

Dr. A. Süheyl Ünver

Tababet mefhumu eski şairlerde derin izler bırakmıştır.
Tabibler eskiden felsefi fikirlere de çok meraklı olduklarından

onların mütalaaları ve ince buluşları daima şairlere ilham vermiştir. Ta'lik yazısının şarkta en büyük üstadı meşhur imad (عماد) da kimin söylediğini rivayet etmediği, lakin beğendiği ve yahut bir beğenenin siparişi üzerine bu kıt'ayı çok müstesna kalemile resmetmiştir.

Prof. Yusuf Ziya tarafından yapılan tercemesi sureti budur :

Dedimki ey gönül niye ağlıyorsun? kendi kendine niye kıvranıyorsun? bari bir tabibe bu sırrını aç.

Dediki : Bana bir tabib de şunu söylemişti :

Eğer sevgi taşıyorsan ağzına yüz mühür vur.

Yani sevgisi olan sevgilerinin sebebini kimseye his ettirmemelidir. Bu öyle bir sırdır ki bunun için gönül ne kadar ağlasa, ne kadar kendi kendine kıvransa tabibe bile derdini açamaz. Bu kadar ince düşünceli şair kim ise ciddiye tekrime şayandır. Bu suretle aşk hüznüne düşer olanların hissiyatına terceman olmuştur. Ve bu matla'lar hüznüğe düşer olanlar tarafından söylenmiş ve sonra lâvha halinde getirilmiştir.

(Bu lâvha Topkapı sarayında hazine kütüphanesinde bir mecmuai murakkaatta durmaktadır.)

Les Médecins et l'Amour

Dr. A. Süheyl Ünver

La médecine a laissé des traces profondes dans les anciens poèmes. Les études et la finesse des médecins qui s'intéressaient alors aux idées philosophiques inspira toujours les poètes. Imad, le plus grand maître de l'écriture Talik en Orient, a écrit d'une plume merveilleuse, pour lui-même ou pour un client, des vers d'un auteur inconnu. En voici la traduction faite par le Prof. Yousouf Ziya :

J'ai dit : O mon coeur, pourquoi pleures-tu et te lamentes-tu?

Dit au moins ton secret à un médecin.

Il a répondu : un médecin aussi m'avait dit :

Si tu es amoureux, scelles ta bouche par cent sceaux.

C'est - à - dire que celui qui est amoureux ne doit parler de son amour à personne. Car c'est un secret qui ne peut même pas être confié à un médecin.

Le poète inconnu est vraiment digne d'être félicité, car il est l'interprète des sentiments de ceux qui souffrent du mal d'amour. Ces vers qui furent souvent cités, ont été plus tard écrits en forme de tableau.

Ce tableau se trouve au trésor du palais de Top - Kapou dans le recueil de calligraphie.

Bağdadda Adudî Bimaristanı Başhekimin yazışı
574 (1178)

Dr. A. Süheyl Ünver

XII inci asır sonlarında faaliyetine devam eden Bağdadda meşhur Adudüdevlenin hastanesinde başhekim (Saur [1]) (Hibe-

tullah ibnil Müremmil'in (Kitabi Calinos fi tedbiril · esha, [2]) eseri son sahifesinde hattı destinin olması şayanı dikkattir. Foto-

[1] Kamus tercemesi Cild 1, S. 894. Bu kelime Kâfur vezninde olup Nesara taifesinin marifeti ilmî tababetde mukaddem ve pişvalarına denir ki Reisiletıbbaları olacaktır.

Şarihin beyanına göre filasil Sauradır ki Süryanidir. Hastaları tafakküd eden kimseye deniyor.

[2] Ayasofya kütüphanesi numara 3583. Altı makedir.